

Entre la coronació de Ramon Berenguer IV i la dotalia de Catalunya. Edició crítica del ms. 280 de la Biblioteca de Catalunya

Between the coronation of Ramon Berenguer IV and the donation of Catalonia. Critic edition of ms. 280 of the Catalan Library

JOAN IBORRA

joan.iborrax@gmail.com

Institució Alfons el Vell - Gandia

Resum: Aquest còdex del segle xvi és un aplec de sis textos de procedència diversa ordenats aleatòriament sense cap criteri cronològic. Es tracta d'uns fragments copiats d'altres cròniques medievals que presenta uns interessants punts de contacte amb la *Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim*, el ms. d.III.2 del Escorial de Martí de Vicianà el Vell, avi de l'historiador i el Sumari d'Espanya de Berenguer de Puigpardines.

Paraules clau: Història de Catalunya, historiografia, llegendari medieval, cròniques catalanes

Abstract: This XVI century codec gathers six texts from varied sources without any chronological criterion. The document consists of extracts copied from other medieval chronicles that links interesting contact points with the *Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim*, the ms. d.III.2 of El Escorial by Martí de Vicianà el Vell – grandparent of the historian – and the Sumari d'Espanya by Berenguer de Puigpardines.

Keywords: History of Catalonia, historiography, medieval legendary, Catalan chronicles

DATA PRESENTACIÓ: 15/05/2015 ACCEPTACIÓ: 26/05/2015 · PUBLICACIÓ: 12/06/2015

1. Antecedents

Otger Cataló i els nous barons de la fama és una llegenda fundacional catalana que encara avui suscita dubtes historiogràfics sobre la formació i evolució d'aquest mite sobre els orígens nacionals de Catalunya perquè hi existeixen textos inèdits pendent d'escatir que retenen una part de la informació historiogràfica. Miquel Coll i Alentorn és l'autor que ha dedicat més esforços a establir les bases i els lligams amb el temps en què fou creada aquesta faula. L'any 1947 dedicà un extens estudi a analitzar i contrastar les diverses variants conegudes fins llavors. Concloïa Coll que la comarca de l'Alt Berguedà, domini de la noble i poderosa família dels Pinós, fou el territori on degué gestar-se la forma més completa i difosa de la llegenda (Coll 1993: 7-50). Entre d'altres estudis posteriors, l'any 2007 abordí aquesta llegenda a l'empara de la recerca de les fonts historiogràfics de la crònica cinccentista de Martí de Viciana (Iborra 2007: 171-196) on manifestava la coincidència del relat tomicà amb altres manuscrits. L'any 2008, dins l'edició crítica de la crònica medieval *El libre dels reis*, Stefano Cingolani atacava novament l'estudi d'aquest text faulístic a la vista d'uns testimonis escrits relacionats amb el corpus llegendari dels nou barons que no havien sigut considerats. Fet i fet Cingolani suggereix una nova cronologia evolutiva d'aquesta narració que la fa retrotraure a un període establert entre 1277 i 1280 quan l'anònim redactor del *Libre dels reis* «inventa la llegenda onomàstica del castell de Cataló», nucli vertebral del mite dels nous barons de la fama (Cingolani 2008: 21-38). Aquest relat llegendari, amplament tractat en aquest manuscrit, ocupa quatre dels sis folis totals i es converteix en l'essència sobre la qual bascula la resta de textos sense que necessàriament aporten punts de connexió amb el nucli embrionari dels nous barons, tot i que mantenen certa il·lació temporal i dinàstica.

2. El còdex

Ms. 280. Biblioteca de Catalunya, *La forma de la coronació d'en Ramon Berenguer...* [i altres notícies sobre els comtes de Barcelona]. Manuscrit datat al segle XVI, 2 ff. prel. + ff. 1-6 numerats modernament a llapis (hi existeix una llacuna entre els ff. 1 i 2) + 2 ff. en blanc. Paper, 297 x 200 mm; enquadernació moderna de pergamí. Al lloc: «Cases nobles de Catalunya». Fou comprat a Salvador Barbra l'any 1913. *Inc.*: «Com lo dit compte de Barchelona fon a la ciutat de». *Expl.*: (Guifré de Besalú): «e fon soterrat en dit monestir de Ripoll e morí sens ereter.» (Duran 1998: 172-173 i Toldrà 2015: 163-190). Al verso del f. 6, al final del text, hi ha una sèrie de gargots que semblen proves de ploma. Amb molt bona intenció hom pot llegir encara: «la muy noble».

3. El contingut

Dins la sèrie de cròniques que segueixen l'estela llegendària d'Otger Cataló, s'anoten algunes de les més destacades cròniques catalanes del segle XV com les *Històries e conquestes* de l'historiador Pere

Tomic (2009), *Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim* de Melcior Miralles (2011), *Commentaria super Usaticis Barchinone* del jurista Jaume Marquilles (1505), el *Sumari d'Espanya* del pseudo cavaller Berenguer de Puigpardines (2001) i alguns manuscrits importants encara per editar com les cròniques universals *Flos mundi*, de 1407, ms. 11 de la Biblioteca Nacional de París, no contemplada en principi per Coll; la crònica universal de 1425, ms. 82 de la Biblioteca Universitària de Barcelona, i la crònica universal de 1427, ms. 17711 de la Biblioteca Nacional de Madrid. Hem de comptar-hi, a més, altres textos pendents d'estudi com el ms. 625 de la Biblioteca de la Universitat de València, inspirat segons Coll en el nucli embrionari de la llegenda i el text *ad quem* més antic dels manuscrits que reporten la llegenda (Coll 1993: 42); el ms. d.III.2 de la Biblioteca del Escorial i l'aplec de textos, ms. 280 de la Biblioteca de Catalunya, que avui editem. Maria Toldrà ha estudiat extensament la prosa històrica catalana d'època medieval dins la qual té cabuda aquest manuscrit (Toldrà 2015: 163-190).

El ms. 280 és un còdex del segle XVI escrit sobre paper que conté, amb afany compilador, una petita mostra de textos d'origen divers que podem descobrir minsament a d'altres cròniques anteriors. Alguns d'aquests escrits en realitat són simples fragments, de vegades continguts en un sol paràgraf de poques línies. El manuscrit s'ordena de forma contínua, sense rúbriques destacades ni elements gràfics que separen uns textos dels altres sense solució de continuïtat.

Principia amb la descripció detallada del ritual seguit pel compte en la coronació de Ramon Berenguer IV sota l'epígraf: «La forma de la coronació d'en Remon Berenguer, comte Barchelona, com fon coronat en la ciutat de Çaragoça en rey d'Aragó, com ach fermat matrimoni ab dona Patronilla, reyna d'Aragó». Tot seguit, separat per un espai, s'inicia el relat del costum coronari seguit a Saragossa pel comte de Barcelona. La narració ocupa tot el recto del f. 1 i gairebé la tercera part del verso. Aquest text és compartit amb escasses variants per la *Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim* (2011: 109-111) i amb algunes diferències d'entitat amb el ms. d.III.2 de la Biblioteca del Escorial (ff. 129^v – 130^v). El cerimonial de coronació dels reis d'Aragó es conserva en un manuscrit de la Biblioteca del Capítol d'Osca que manté certa connexió amb el ritual observat per la cort de Borgonya (Palacios 1975: 113-130). Ramon Muntaner es distancia d'aquest text en narrar la cerimònia seguida en la coronació d'Alfons IV a Saragossa (Muntaner 1983: 938-943). L'arxiver i historiador Pere Miquel Carbonell manté en essència l'esperit descriptiu de la coronació amb una cerimònia que presenta nombrosos punts de contacte amb els textos anteriors (Carbonell 1997: 180-183).

El brevíssim segon fragment, transcrit a continuació de l'anterior sense cap marca gràfica distintiva, descriu l'ordre en què deuen seure els estaments. El mateix text el trobem, amb les mateixes grafies i extensió, a la *Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim* (Miralles 2011: 111). Al ms. d.III.2 de la Biblioteca del Escorial l'ordenació s'estén unes línies més, en sintonia amb la redacció, per encabir el braç militar, és a dir, comtes, vescomtes, nobles, varvassors, cavallers i gentilhòmens i explicar l'orde d'intervenció (f. 130^v). Josep Perarnau transcrivé aquest paràgraf en estudiar els pactes de la unió matrimonial entre Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona, i Peronella d'Aragó, origen de la constitució de la Corona d'Aragó (Perarnau 1983: 358).

El tercer apartat recull la controvèrsia mantinguda entre els missatgers del rei d'Aragó i els del rei de Castella sobre la representació que havien de tenir al concili de Constança (1414-1418) en funció de la quantitat de bisbats i terres de cadascun rei. En aquest punt, la redacció a línia tirada es distribueix en quatre columnes, dos per a Castella i dos per a Aragó, a fi de relacionar els noms dels bisbats de cada regne. A sota del f. 2 figuren escrits els bisbats del regne de Nàpols. Sembla una informació afegida amb posterioritat atès que no es manté l'estructura columnal dels anteriors regnes, els bisbats s'han escrit a línia tirada i el traçat d'una fina línia els separa de les quatre columnes anteriors. Aquest apartat és idèntic a l'inclòs a la *Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim* (Miralles 2011: 119-120). Presenta algunes diferències de redacció amb el ms. d.iii.2 de la Biblioteca del Escorial (ff. 144^v-145^r) el qual divideix els bisbats de la Corona d'Aragó en seus metropolitanes sense distingir-les per regnes i no inclou els bisbats napolitans.

El més extens i principal dels textos inclosos al còdex (ff. 2r-5v) correspon a la donació de Catalunya feta per Carlemany a un suposat Ramon Berenguer «del linatge de dit emperador Carles Maynes, fill de sa sor». Emplaçat anacrònicament en temps de la conquesta àrab de la península Ibèrica, l'autor el fa morir durant una batalla mantinguda entre el comte Julià i els sarraïns, al qual «lo dit emperador avia dat lo condat de Barcelona e principat de Catalunya». La mort del comte de Barcelona és aprofitada per l'anònim redactor per a explicar la procedència dels comtes de Barcelona l'origen dels quals situa tot just en aquest Ramon Berenguer, receptor de la donació feta per Carlemany del comtat de Barcelona i del principat de Catalunya. A fi de dotar la narració de credibilitat, l'autor transcriu l'hipotètic document de la donació sense data indicada. Una redacció que coincideix mot a mot, novament, amb el mateix text inclòs a la *Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim* (Miralles 2011: 101). Aquest document es troba també dins el manuscrit valencià d.iii.2 de la Biblioteca de l'Escorial (f. 123^r) amb la diferència d'incloure la datació, l'any 808, i la partició de Catalunya en «dotze ciutats, dotze bisbats, dotze rius navals o capdals», és a dir, la divisió en dotzenes aportada per Marquilles (1505: CCVIII^r-CCVIII^v). Una adaptació de la divisió en novenes que aportava Pere Tomic «a honor dels nou òrdens dels àngels» (Tomic 2011: 195-197) i el ms. 13 de la Biblioteca Nacional de París editat per Pere Quer (2000: 769-770) que Coll valorava com una influència directa de l'obra de Jacques de Longuyon *Les Vaux du paon* (1312). Aquesta cançó de gesta, mitificada ha esdevingut un tòpic, un mite seguit per la historiografia europea a l'edat mitjana (Cerquiglini-Toulet 1993: 35-44). Nou herois populars, models de cavalleria, que encaren l'ideal cavalleresc de la ideologia nobiliaria (Salamon 2008: 38-52). Berenguer de Puigpardines recull un document de donació a Ramon Berenguer, datat l'any 825, atorgat però per Lluís el Piadós, tot i que a l'epígraf s'especifica que la donació es féu a Grifa Pelós a qui l'emperador havia mudat el nom (Puigpardines 2000: 88-89). Tomic i Puigpardines hi coincideixen en la data de donació del comtat de Barcelona i la terra de Catalunya mas se separen en les condicions en què es féu. Per a Tomic la donació és «en fin franc alou» (Tomic 2009: 202) o sobirania, mentre que per als altres tres testimonis, la donació és fa en feu, amb retenció dels postats «e que siats tengut de venir a nostres corts». Una diferència ben substancial que convé de remarcar. Hi continua (f. 2^v) una vasta relació de cases nobles catalanes, que atorga versemblança al títol escrit al llom, escrites a doble columna i distribuïdes per comtats. Un epígraf explicatiu a línia tirada encapçala

el principi de les dues columnes inicials on es justifica la primacia del comtat de Barcelona per sobre dels altres comtats catalans. Comença el recompte amb el comtat de Barcelona, del qual, segons el compilador, «pren títol lo comte e tot lo principat, e tots los altres comtes, e vezcomtes, e barons, e varvessors he hòmens de paratge són sots la juredicció del comte de Barcelona». Un repartiment en què hi coincideixen nombrosos testimonis que asseveren el dret a quatre-centes cases de varvassors i mil set-centes cases de paratge. Aquesta llarga nòmina de cases s'inclou amb algunes diferències importants al ms. d.III.2 de la Biblioteca del Escorial (ff. 123^r-125^v) i al *Sumari d'Espanya* (Puigpardines 2000: 74-82). Al final de la segona columna (f. 5^r) fineixen l'enumeració de les cases i s'inicien les baronies que atenyen el nombre de trenta-dos. Hi segueixen quatre cases de varvassors i, tot seguit, la columna es divideix en dues per donar pas a una divisió del principat de Catalunya en territoris que fineix al foli següent. Hi continuen les vegueries en la mateixa disposició textual fins a la meitat del foli.

El cinquè apartat es comprèn dins d'una segona columna d'extensió menor (f. 6^r) on es detallen quatre privilegis de l'església de Sant Just i Sant Pastor probablement provinents de la *Crònica de Sant Pere de les Puel·les*. Miquel Coll estudià profundament aquest text en el qual proposà que la redacció devia situar-se entre els anys 1276 i 1283, (Coll 1991: 99-111). Stefano Cingolani ha prosseguit els estudis de Coll i ha transcrit la crònica. Un relat breu que detalla dos aspectes històrics associats a l'església de Sant Just i Pastor i al monestir de Sant Pere de les Puel·les, la conquesta de Barcelona feta pels francs l'any 801 i la desfeta produïda pel cabdill Al-Mansur l'any 985, a més d'altres relacions històriques. Una narració oportuna per a integrar els privilegis legals i els territoris concedits per Lluís el Piadós a l'església de Sant Just entre d'altres (Cingolani 2005-2006: 177-178). Entre d'altres testimonis cal destacar la reproducció d'aquests privilegis, més llarga i prolixa, continguda al ms. Y.III.5 de la Biblioteca del Escorial que forma part del *Sumari d'Espanya* (2000: 164-165) i al ms. 2639 de la Biblioteca Nacional de Madrid editat per Pere Quer (2000: 796).

El darrer text és una consecució directa de la dotalia de Catalunya a la qual remet per a fer davallar el llinatge dels comtes de Barcelona. En un gir argumental difícil d'assumir fins i tot pels coetanis, l'autor fa conviure el comte de Barcelona amb el comte Julià i l'emperador dels francs revestit per una sobrevesta amb «bastons e o barres grogues e vermelles, e ara són dites armes reals». Mort aquest comte i tots els seus descendents, espasa en mà, en la defensa de la fe catòlica, el comtat romangué sens hereter. És des d'aquest moment en què el cronista estableix la descendència dels comtes de Barcelona fins a l'enllaç de Ramon Berenguer IV amb Peronella d'Aragó. Resulta contradictòria la versió d'aquest relat de la successió comtal perquè després d'aquell llunyà Ramon Berenguer, fou comte Guifre, segon receptor de la donació de Catalunya i en realitat el pare de Guifré el Pelós, que d'acord ab la llegenda, havia esposat amb la filla del comte de Flandes. Una interpretació òbvia de la llegenda de Guifré el Pelós reproduïda per nombrosos textos i estudiada també per Coll (1993: 51-135) i Ramon d'Abadal (1989). Prossegueix la genealogia dels comtes de Barcelona fins a la quart comte Guifré, fill del comte Mir, en una descripció un tant infreqüent i amb algun punt de contacte amb la versió continguda a la *Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim* (2011: 98-99). Amb aquest darrer comte fineix la redacció d'aquesta crònica.

4. Criteris d'edició

En la transcripció del text hem seguit les normes habituals de respecte escrupolós al manuscrit original. Hem procedit a la regularització de l'ús de les majúscules, de la u i de la v, de la i i de la j, de la c i de la ç; hem suprimit la doble consonant inicial però l'hem conservada quan anava enmig d'un mot. No hem accentuat ni hem posat dièresi sobre la vocal y. Hem normalitzat els accents, els guions i els apòstrofs segons el català actual i hem utilitzat el punt volat per indicar les elisions que avui no tenen representació gràfica. Quan a final de foli algun mot es dividia, l'hem transcrit sencer i hem traslladat la numeració després de la darrera síl·laba. Si això ocorria amb algun nom propi, hem seguit el mateix procediment. Hem usat el parèntesi per assenyalar les addicions inadequades i els claudàtors quan hem afegit alguna lletra o addició que s'havia omès al text. Hem puntuat el text amb la intenció de no rompre el significat de la frase

5. Edició.

¶¹ *La forma de la coronació d'en Remon Berenguer, comte Barchelona, com fon coronat en la ciutat de Çaragoça en rey d'Aragó, com ach fermat matrimoni ab dona Patronilla, reyna d'Aragó*

Com lo dit comte de Barchelona fon a la ciutat de¹ Saragoça, tantost se n'anà a la Seu que apel·la Sent Salvador. E aquí deu vetlar tota la nit denant l'altar, e de matí deu star abochat denant lo dit altar. E lavós, lo justícia d'Aragó ve denant lo dit compte e deu-li dir les paraules següents: «Sus, llevats, en Remon Berenguer, comte de Barchelona», tres vegades. E llavors, ell se lleva e va-se'n a la trona on se diu l'Avangeli. E aquí lo comte preycia de cavalleria e art de aquella. E après torna-se'n davant lo altar e stà abochat com feya d'abans. E llavors, lo archebisbe se vist com si agués a dir misa e aparella crisma per untar-lo. E ans d'açò, lo justícia d'Aragó li deu² «Sus llevats, en Remon Berenguer, comte de Barchelona» tres vegades, «E fer-vos em rey d'Aragó». E llavors, l'archebisbe proceheix de fer son ofici. E llavors, l'archebisbe e lo justícia coronen-lo, ell stant ab son manto faderical, com a comte; e leven-lo-y e vesten-li huna dalmàticha ab son seyal propi.

Aprés, lo dit comte com a rey hix de la dita Seu e cavalcha hun cavall blanch, e menen-lo per lo fre los ciutadans de Çaragoça e los ciutadans de Barchelona; e los de Barchelona van a man dreita e los de Çaragoça a mà sinestra. E los huns e los altres van tots vestits tots de drap d'aur. E del fre del cavall partexen dos grans cordons, los quals van tenint los de les altres ciutats e viles reals, per orde. E axí, ab gran solempnitat e festa partex de la Seu e va a la Algaferia, que 's la posada real. E per los carés hon passa com va, tot stà empaliat he enramat e les jens arreades fent gran festa. E com lo rey és en l'Algaferia, lo gran tinell e taules és parat, e sia algun altre rey per fer-li honor o infants de casa real, sien a sa taula, e no altres. E après fan siure los prelats aquell dia e après los altres, segons la

1 *Segueix Barchelona cancel.*

2 *Llegiu: diu.*

orde de la casa. E com an menjat, lo metropolichà que à consagrat lo rey dóna la benedicció que s'acostumada a dar al levant de taula.

E lavors, lo rey pren lo ceptre en la mà dreta e lo pom en la mà squerra e la corona al cap e va en una altra sala del palau ab les gents que n'la festa an dinat. E lo palau deu star aparellat molt bé, e allí hon³ seu deu ésser loch alt perquè sia vist per tots, ab son siti, e deu ser real ab armes de vermell e groch perquè són armes del comte de Barchelona. E après lo rey posa allí lo ceptre e lo pom, e resta ab la corona al cap; e a poch stant, se deu fer la gran cotlació de confits ab vi, realment. ¶^{iv}

Aprés lo rey se n'entra en sa cambra que està molt ricament aparellada de solempnes draps de parets e per terra, e llit molt rich e bé ornat, e sa guardaroba molt fornida de vestidures riques e de joyes e totes necessitats e per capella e per a tot. E aquell jorn lo rey no deu pus cavalcar.

Lo jorn que el rey d'Aragó se corona, e lo cendemà, almeys, à de tenir tinell hubert a tothom. E aquests dos dies deuen servir los infants e nobles, segons que s'segueix. Si à dos infants, lo pus antich à servir aquells dos jorns de ofici de majordom, e l'altre de ofici de camarlench; e los nobles e barons servisquen dels següents: coper, sobrecoper, boteller, reboster, panicer, trinchant, portador de viandes, servidor de ventall, en stiu e en hivern.

E açò és la orde de la coronació.

Com lo rey té corts jenerals a tots sos vasalls, axí en Monçó com en altres llochs acostumats:

Primerament, sien los de la Sglésia, a la part dreta, e, a la part esquerra, lo braç militar. E après criden Çaragoça, e après Barchelona, e tots sien en hun banch, tots mesclats; après, en altre banch, ve per orde València e Mallorca [e viles reals].⁴

[Els bisbats dels regnes i terres dels reis de Castella i d'Aragó]

Qüestió fon moguda entre los missatgés del rey de Castella e del rey d'Aragó trobant-se-n'i de tots justats sobre unió de la santa mare Sglésia en hun consili, dient los de Castella que'l rey d'Aragó, ni menys los misatgés, no devien ésser admesos en elecció del papa, e açò per tal com avia pochs bisbes. E sobre açò fon gran altercació entre los misatgés perquè cascuna part donà per scrit sos bisbats dels regnes e terres (que) cascun dels dits reys senyorejava en aquell temps. E primerament digueren los de Castella:⁵

3 *Segueix se deu cancel.*

4 *Dietari, add. e viles reals.*

5 Al quadre següent trobem Çaragoça i cal llegir Siracusa (Saragossa de Sicília). Més avall *Bonavoylla*, i cal llegir

Castella	Castella	Aragó	Aragó
<i>Primo</i> , arquebisbe de Toledo	Cartagènia	Tarragona, arquebisbe	Muntreal
Arquebisbe de Santy[a]guo	Concha	Barchelona	Mecina
Arquebisbe de Sibília	Plasència	Gerona	Cathània
Àvila	Luguo	Urgell	Çaragoça
Soguòvia	Tuy	Lleyda	Jergent
Burgos	Mudoyedo	Tortosa	Matzara
Palència	Ciutat Rodrigo	Vich	Trapena
Calaforra	Badayoç	Euna	Malta
Salamancha	Còrdova	València	Atenes
Leon	Gehén	Sogorb	Càller, arquebisbe
Oviedo	Càliz	Mallorcha	Çàcer
	Osma	Çaragoça, arquebisbe	Bossa
	Cigüença	Oscha	Uristayn
	Storgua	Taraçona	Bonavoylla
		Palerm, arquebisbe	Vila d'Esgleyes

En lo realme de Nàpols tants que són pus de xxx: Nàpols, Gayeta, Teracina, Càpua, Vesa, Iscla, Pròxita, Torpia, Troya, L'Àguila, Laxerba, Sessa, Venosa, Àndria, Salern, Taràntol, Dasu, Piscara, Montero, Sinòpoli, Malfa, Sent Àngelo, Loria, Regolls, Caserta.⁶

[*Donació de Catalunya*]

l² A virtuosos emperadós conquistaren e seyorejaren tota Spaya tro al stret de Gibaltar en tant que tota Spaya e Granada e altres lochs, ciutats e viles qu'eren del stret de Gibaltar, tro en Roma, eren totes de cristians. E en aquell temps que Carles Maynes, emperador de Roma e de Alamanya e de Spanya e rey de França, regnava e seyorejava los dits imperis per tal com no podia éser per totes les parts de son imperi, acordà de fer e de fet féu donacions a alguns de son linatge e a altres dels realmes qu'eren sots la sua seyoria emperial, e dels comdats que sabia que eren sens seyors,

Doglia, Sardenya, Bonavoya als textos medievals (Miralles 2011: 120)

⁶ Mateu Rodrigo identifica els bisbats napolitans de grafia deturpada: Vesa per Aversa; Torpia per Tropea; Troya per Troja; Malfa per Amalfi; Laxerba per Acerra; Regolls per Reggio. Resten sense identificació els topònims Montero i Dasu, transcrit Daca o Daça al *Dietari*, (Miralles 2011: 120).

heretans-ne aquells en e per ço com li eren stats leals amichs e vassalls e avien valentment treballat en les conquestes de Spanya. E per ço com lo comte Jolià era molt amat de l'emperador Carles, e era bon cavaller, e ardit, e fort e victoriós en fet d'armes, donà a aquell lo condat que⁷ ara és apellat realme de Granada. E a hun son nebot apellat Remon Berenguer, nebot del dit emperador, donà lo condat de Barcelona e principat de Catalunya. E axí partí per tots sos parents tota Spanya.

E aquests possehiren-ho a tant que vench la destrucció e trayció del comte Jolià que donà entrada per lo condat o regne de Granada als serrayns e féu perdre tota Spanya fins als munts Pirineus. Emperò, alguns cristians axí en Aragó com en Catalunya se feren fort alt en les selves e muntayes e avien de grans opressions per los moros.

E com per la matança que los moros feren dels cristians en conquistar Spanya morí lo rey d'Aragó, e mort, los aragonesos romangueren sens rey e seyor e staven trists com no avien cap qui ls regís en les batalles. E llavors, elegiren en rey e seyor llur lo rey desús dit, primer en orde, ço és, lo rey Énygo. E en les batalles del comte Jolià e dels serrayns morí lo bon comte en Remon Berenguer, comte de Barcelona, nebot del dit emperador Carles, al qual com és dit, lo dit emperador avia dat lo condat de Barcelona e principat de Catalunya.

E per ço, com sia vist tots los comtes de Barchelona d'on procehexen e quals foren, primerament començarem al dit comte en Remon Berenguer e açò per la donació que li'n féu lo dit son honcle, l'emperador Carles Maynes, de dit comdat e del dit principat de Catalunya, la qual donació és del tenor següent:

Nós, Carles Maynes, per la gràcia de Déu emperador d'Alamania, e de Roma, e de Spanya, e rey de França, don a tu, Remon Berenguer, car nebot nostre, lo condat de Barchelona e lo principat de Cathalunya, ab tota aquella juredicció que nós avem en lo dit condat e principat, en què à dotze contes, e dotze vezcomtes, e setanta e dos barons, e quatre[-centes] cases de varversors, e mil e set-centes cases de paratge que en lo dit comdat e principat avem. Emperò, aturam-nos-hi les potestats e que siats tengut de venir a nostres corts.

l^{2v} Primerament lo comdat e ciutat de Barchelona, de hon pren títol lo comte e tot lo principat, e tots los altres comtes, e vezcomtes, e barons, e varversors he hòmens de paratge són sots la juredicció del comte de Barchelona, les quals són les següents casses:

/Primo: la d'en Remon de Sent Vicent; la d'en Berenguer de Sent Vicent; la d'en Roger de Sent Vicent; la de'n Queralt de Chanones; la cassa de Centelles; la cassa de Semmenats; la d'en Castell Çapera; la d'en Vilalba de la Serra; la d'en Sentmenat de Camp Centelles; la d'en Semmenat de Sentingua; la cassa d'en Bellochs; la dels Corberes de Linars; la cassa de Montornés; la cassa dels Fars; la cassa de Cartayà; la cassa de Rus; La cassa de Vilardell; la cassa de Vilalba; la d'en Capellades de Pedrenchs; la cassa de Rexach; la cassa de Maraca; la d'en Ostalrich; la d'en Marquet de Palou; la cassa d'en Argentona; la de Sent Marçal; la d'en Tagamanent; la d'en Torrelles de Palau; la d'en Rondós de Taya; la cassa d'en Clasquerí; la dels Colomers; la cassa dels Bigners; la

⁷ *Segueix* apellat *cancel*.

cassa dels Plegamans; la casa dels Guasiuns; la casa de Vilanova; la casa d'en Viladamany de Caules; la d'en Rondós de Caules; la casa de Sent Martí; la casa de Togores de Sabadell; la casa d'en Pere Arnau Marqués; || la d'en Lançà Altres del Far; la d'en Francesc Tagnores; la casa d'en Barberà;⁸ la casa d'en Rosetes; la d'en Requesens de Sabadell; la dels Fars de Vaquarises; la d'en Muntayans de Munistol; la d'en Senmenat de Volterras; la d'en Guillem Rubí; la de'n Remon Torrelles de Rubí; la casa de Castellbisbal; la d'en Ubert de Marles; la de Rosanes de Martorell; la dels palaus de Sent Andreu; la casa dels Splugues; la casa d'en Remon Stoch; la casa de la Cort; la de Rosanes de Sent Boy; la casa de la Bruyha; la casa de Ciutadeya; la casa d'en Tallada; la casa Dezpalau; la casa de Clariana; la de Vilafranca de Lobregat; la d'en Simó Dezlor; la casa dels Masaguers; la casa Dezpapiol; la casa d'en Alorda; la casa d'en Sarià; la casa d'en Dorcha; la casa d'en Muntayans; la casa de Torrelles en Lobregat; la casa de Cervelló en Lobregat; la casa de Pellajà.

Baronia de Cervelló en Lobregat: la casa de Castelldefelhs; la casa de Çavocha; la casa d'en Poses; la casa de Guavà; la casa de Galceran de Coromines de Lillet; ||³ la casa de Viladecans; la casa d'en Poses de Sent Cugat; la de Gelida, dels Bertrams; la de Sent Johan Çamosa; la de Pitalgues; la d'en Pellejà en Lobregat; la casa d'en Sent Pere de Brea; la d'en Jou Fort de Collbató; la de Spareguera; la de Ciutadella; la casa Desbruch; la de Torrelles de Banyols; la d'en Planella de Vilalzir; la casa d'en Riu-sech; la d'en Riudeperes; la casa d'en Marata; la casa d'en Munt Palau; la casa de Gasius de Gualifa; la casa de Conit.

Comdat de Penedés e vegueria: *Primo*, lo comte; la casa de Sobirats; la casa de Sent Martí de Foix; la de Vilademàger; la de Querol; la de Montagut; la de Castellet; la de Ciges; la de Cubells; la de Gualtrull; la Dezfenollar; la de Vilanova; la de Vallsprerosa; la de Vilarnau; la dels Barberans; la de Canyelles; la de Conit; la d'en Remon Sobirats; la d'en Fabrer; la casa de Vilafranques; la d'en March Dovelles; la casa d'en Foix; la d'en Font Rudia; la de Muntanyans de Penedés; la de Puigmoltó; || la casa d'en Rubió; la casa de Miralpeix; la casa de Sent Martí de Frix; la de Torrelles de Penedés; la casa de Guarnal; la casa de Llobets; la casa de Calafell; la Dezguanechs; la de Castelvins; la d'en Huch de Barberà; la d'en Remon de Barberà; la d'en Johan de Barberà; la casa de Thous; la casa de Mediona; la casa de Jàffer; la casa de Guaraff; la casa d'en Mach d'Avinyó; la casa de Muntclar; la casa de la Bisbal; la casa d'Elèrdula; la casa dels Sent Justs; la de Sancta Agènia; la de Canyelles; la casa de Çavall; la de Sent Vicent; la d'en Venrell; la casa de Santa Oliva.

Comdat o vegueria de Taragona: *Primo*, lo comte; la casa de Queralt Dezcallar; la casa de Vespella; la casa de Montoliu; la casa d'Altafulla; la de Ycart de la Toradenbarra; la casa de Requesens; la casa de Muntbrú; la casa de Canyelles; la d'en Bernat Montoliu; la casa d'Olzinelles; la de Requesens d'Altafulla; la d'en Requesens de Vilasecha; la d'en Jorba; la casa de Boxadós de Çanou; la casa de Vallmoll; ||^{3v} la casa de Tamarit; la d'Ezcornellbou.

⁸ *Repetit* la casa d'en Barbera.

Marquesat e vegueries de Tortosa: *Primo*, lo marquès; la casa de Semmenat; la casa de Guaridells; la casa d'en Remon de Torra; la casa dels Tallades; la de mossèn Matheu Cardona de Camarles; la de mossèn Johan Martí de Mayals;⁹ la de Sent Climent de Flix.

Comdat de Prades: *Primo*, lo comte, la casa de mossèn Ycart; la casa de d'Ull de Molins; la casa de [G]ratallops; la casa d'en Argenton; la casa d'en Cornudella; la casa de Porreras; la casa de la Lllaxar.

Comdat e vegueria de Montblanch: *Primo*, lo duch; la casa de l'Albi; la casa de Cabra; la casa de Queralt; la casa de Muntergull; la casa de Muntclar; la casa de Muntlleó; la casa de Vilafrancha; la casa de Tèrmens; la casa de Bordils; la casa dels Alanyans; la d'en Guillem Jener de Puiggrós; la casa d'Anglesola; la casa d'en Jacme de Tèrmens; la casa de Conesa; la casa de Santa Perpètua; la casa de Cametla.

Comdat e vegueria de Servera: ¶ *Primo*, lo comte; la casa de Berenguer d'Anglesola; la d'en Remon d'Anglesola; la d'en Huch d'Anglesola; la dels Eluges; la dels Cireres; la de mossèn Gisbert de Guimerà; la del castell de Mediona; la dels Monçonís; la d'en Johan de So; la d'en Giralt de Pallerols; la d'en Belpug; la d'en Remon de Pallàs; la d'en Rabinat; la d'en Ramon de Rabinat; la casa de Copons; la casa de Bellveyí; la d'en Çacirera; la dels Eluges, infants; la d'en Guerau Senaüja; la d'en Arnau de Vercós; la d'en Gabriel de Vilafrancha; la casa de Remon Pere; la d'en Berenguer Torafeyta.

Comdat d'Urgell: *Primo*, lo comte; la casa del vezcomte d'Àge[r]; la casa de Muncada; la casa de Ribelles; la de Josa de Puigvert; la de Montsonts; la Dezpérez

la de Bacerola; la Dezbrull; la de Sent Climents; la de Montagut; la d'Arbega; la de Castellàsens; la casa dels Comes; la dels Camporrells; la casa d'Eroles. ¶⁴ Marquesat de Camarasa: *Primo*, lo marquès; la casa de Ribelles; la casa d'Alós; la casa d'Abella; la de mossèn Johan d'Abella; la dels Careres de Cubells; la de Ribelles, a Vilanova; la de Ribelles de Bellstar.

Comdat de Pallàs: *Primo*, lo comte; la casa del vezcomte de Vilamur; la casa d'Abella; la casa d'Orchau; la casa de Mur; la casa de Bellera; la casa d'Arill; la casa de Sent Cerni; la casa d'en Roger de Pallàs; la casa d'en Jacme de Pallàs; la casa d'en Bort Lonch; la de Calavinera; la d'en Luís de Mur; la d'en Simó d'Aroles; la casa de Perves; la casa d'en Pere Menya;¹⁰ la d'en Remon de Salars; la d'en Guillem de Comenge de Sarineda.

Comdat de Puig Alt: *Primo*, lo comte; la casa del vezcomte de Cardona; la casa de Boxadors; la casa de Calders; la casa dels Cireres; la casa de Rochabruna; la casa de Castellaulí; la casa de Jorba; la casa de Copons; la casa de Manreana; la de mossèn Bernat Boxadós; la de mossèn Johan de Monboyí; ¶ la casa de Monboyí; la casa de Remon d'Òdena; la casa d'en Americ de Bellveyí; la de Ramon de Claramunt; la casa d'en d'Orpí; la casa de Castellaulís; la casa del Darrells.

⁹ *m.e.* Mayans de distinta mà.

¹⁰ *Enmig de les dues columnes i de mà diferent Meya.*

La guàrdia de Bages: *Primo*, Rajadells; la cassa de Granolessos; la cassa de Talamanques; la d'en Dalmau Sestorres; la de mossèn Bernat Aymerich; la cassa de Calders; la cassa de Paguera Domingo; la de mossèn Guillem de Paguera; la cassa de mossèn Andreu de Pegera; la cassa de Castellbell; la cassa de Castellgualí; la cassa de Mura; la cassa de Granera; la cassa de Sent Lorenç Savall; la cassa de Castell Çapera.

Comdat d'Osona: *Primo*, lo comte; la cassa del vezcomte de Bas; la cassa dels Planelles; la cassa dels Malles; la cassa dels Vilalleons; la cassa de Alta-riba; la cassa dels de Canet; la cassa de Malany; la cassa d'en Bessora; la cassa d'Oriz; la cassa Dezbrull; la cassa dels Todonyans; la cassa de Muntsquiú; la cassa de Bellpuig; la cassa de Sixa; la de Sparraguera de les Endines; la de Vilanova de Sent Romà de Sau; la d'en Suau d'Amer; la d'en Arimany de Roda; ^{ll^{4v}} la d'en Pugri de Roda; la d'en Barra de Sent Genís; la de Vilademay de Caradel; la cassa d'en Gurb.

Vezcomdat de Cabrera: *Primo*, lo vezcomte; la cassa de Palaffolls; la cassa de Blanes; la cassa de Gualba; la cassa de Muntnegre; la cassa dels Callars; la cassa de Pineda; la cassa de Camós; la cassa de Manola; la cassa de Palafolls; la cassa de mossèn Bernat Pineda; la cassa d'en Sala d'Arenys; la cassa de Sotariba de Mates; la de Vallgorguina; la de Muntclús de Coromines; la cassa de Riudarenes; la cassa Destan, ara dels Guàrdies.

Ducat e vegueria de Jerona: *Primo*, lo duch; la cassa de Muncada; la cassa de Xamar; la cassa de Vilafreser; la cassa de Pontons; la cassa de Maçanet; la cassa d'en Muntcorp; la cassa d'en Munt; la cassa d'en Romaguera; la cassa d'en Cassà; la cassa de Sent Martí; la cassa de Santapau; la cassa dels Ortonedes; ^{ll} la d'en Valaneda, sor d'Oriols; la de mossèn Remon de Boxols; la de mossèn Gispert de Camplonch; la de les Scales de Salrà; la cassa d'en Teyala; la cassa d'en Remon de Juyà.

Comdat de Rosselló: *Primo*, lo comte; la cassa d'en Pere Galceran de Rocabertí; la cassa de Corneyà; la cassa d'Ezpentis; la cassa de Calabuig; la cassa de Navata; la cassa de Cantalops; la de Sent Lorenç de Catius; la cassa dels Guixans; la cassa d'en Squerrer; la cassa de la baronia de Bestrechà; la cassa de Vilademuls; la cassa dels Galliners; la cassa de Vilamarins; la cassa de Santa Maria; la cassa dels Malorques; la cassa de Beret; la cassa de la bastida d'Envern; la cassa d'en Loret de Geronella; la cassa de Sent Martí.

Comdat d'Ampurdà e vegueria; *Primo*, lo comte; la cassa del vezcomte de Roquabertí; la cassa d'en Caramay; la cassa d'en Senesterra; la cassa d'en Foxà; la cassa d'en Simó d'Anpúries; la cassa d'en Blanes de les Scales; la cassa d'en Palou

la cassa de Sent Mori; ^{ll⁵} la cassa dels Ortals de Siurana; la cassa de Servià; la cassa de Juyà; ^{ll¹¹} la cassa de Cruylles de Chalonge; la cassa d'en Taverner; la cassa d'en Buach; la de Castell Ampurdà; la de mossèn Vinbert Çatria; la d'en Sort a Vilanova; la d'en Viladamany de Ampurdà; la d'en Güells; la cassa d'en Labià; la cassa de Burdills; la cassa de Vilarig; cassa d'en Sol d'Ulhestret; la d'en Remon

11 *Segueix la C cancel.*

Gallart Doltremort; la casa d'en Banyuls; la casa dels Çaguarigua; la casa d'en Vilaromà; la d'en Ribera de Torrella de Mongriu; la casa de Vilagues; la casa de Fortià; la casa de Palafurgell; la de Camós de Verges; la de Pontons a Munells; la de Sent Feliu a Castelló; la de Sent Feliu d'Ullhestret; la casa d'en Perles el Far; la casa d'en Lançà; la casa de Llegur.

Comdat de Conflent e de Serdanya: *Primo*, lo comte; la casa del vezcomte de Castellbò; la casa d'en Pere Galceran de Pinós; la casa de Galceran de Pinós; la casa de mossèn Bernat de Pinós; la casa dels Cadells; la casa de Ribes; la casa dels Tragurans; la casa dels Coromines de Lillet; la casa dels Beses; la casa de mossèn Remon d'Ezpinol d'Oriz; la de mossèn Galceran d'Ortigués; la casa dels Niubons; la casa de Ribes; la casa d'en Remon de Marles.

Comdat e vegueria de Rosselló: *Primo*, lo comte; la casa del vezcomte d'Illa; la casa del vescompte de Canet; la casa del vezcomte d'Èvol; la casa del vezcomte de Seret àlias de Ro[da]; la casa de Perellós; la casa de Cabrencho; la d'Ortafa; la d'Oms; la de Bajes; la de Totzo; la de Perepertusa; la de Rupià; la d'en Pere Albert; la dels Garrigues; la de Bisanyes; la dels Olivers; la de Pere Tortes; la de mossèn Berenguer de Pau; la de castell de Roynes de Roquabertí; la casa de Blanes; la casa de Candós.

Les casses de barons e nobles: baronia de Moncada en Vallés; baronia de Moncada en Lobreguat; baronia de Moncada en Osona; baronia de Moncada en Serós; baronia de Moncada en Fragua; baronia de Moncada en Tortosa; baronia de Moncada en Bages; baronia de Moncada de Casà i Lagostera. ^{15v} Segona baronia: baronia de Cervelló en Lobregat; baronia de Cervelló de Viladamàger; baronia de Cervelló de Querol; baronia de Cervelló de Montclar; baronia de Cervelló de Vallspinosa. Tercera baronia: d'Anglesola de Bellpuig de la honor; d'Anglesola de la vila d'Anglesola; d'Anglesola de Miralcamp. Quarta baronia: de Sent Vicent de Vilasar; de Sent Vicent de Materó; de Sent Vicent de Mogoda. Quinta baronia: de Ribelles de la onor; baronia de Ribelles de Artesa. Sisena baronia: de Cruelles de la honor; baronia de Cruilles de Rupit; baronia de Cruilles de Pestreçà. Setena baronia: de Rochabertí de Cabrenchs. Vuytena baronia: de Santa Pau. Novena baronia: de Pinós de la honor de Baguà; baronia de Pinós de Geronella de Sagàs; baronia de Pinós de Vall de Ribes; baronia de Pinós de Guimerà. Deena baronia: de Muntclús; baronia de Muntsoriu. Onzena baronia: de Centelles de la onor. Dotzena baronia: de Vilaraguts de Sobirats; baronia de Vilaragut de Sent Martí de Foy. Tretzena baronia: de Castellet; baronia de Castellet de Venrell; baronia de Castellet de Sent Vicent de Calders. Quatorzena baronia: dels Joses de Puigvert. Quinzena baronia: dels Çacirera de Conchabella. Setzena baronia: d'Arbequa. Desetena baronia: de mossèn Jacme de Pallars. Divuytena baronia: la d'Abella. denovena baronia: de la d'Orchau. Vintena baronia: la de Mur. || Vint-e-una baronia: la de mossèn Ricart de Mur; baronia de Bellera; baronia de Bellera en Vilanova de la Aguda. Vint-e-dues: la baronia de Arill. Vint-e-tres: la baronia d'en Remon de Cardona de Tova; baronia de Castellffollit de Riubregós de Cardona; baronia de Calaff de Cardona; baronia de Hòdena de Cardona; baronia de Claramunt de Cardona; baronia de Orpí de Cardona. Vintequatzena: baronia de Guillem de Bergua. Vintecinquena: baronia de Perellós. Vintesisena baronia: la de mossèn Bernat

de So Spània; baronia de So en Rosselló. Vintasetena baronia: la de Queralt de Santa Coloma; baronia de Queralt Dezcallar; baronia de Queralt de Pallerolls. Vintevuytena baronia: de Sinesterra. Vintenovena baronia: baronia de Caramany. Trentena baronia: d'Elèrdula. Trenta-una baronia: de Castelví de la Marcha. Trenta-dos: la baronia de Vallmoll.

Casses dels varvessós: *Primo*, la cassa de Viladamany. Segona, la cassa de Boxadors.

Terça, la cassa de Torrelles. Quarta, la cassa de Foxà.

Aquests són los terratoris que són en lo principat de Catalunya:¹² Rosselló, Ampurdà, Geroners, Vallers, Llobreguat, Penedés, lo Camp de Taragona, lo Marquesat de Tortosa, Terra d'Orta, Prades ab la tinença, la Concha de Barberà, Comallats, ll Llitera, Urgell, Saguarra, Bajes, Berguadà, Lluçaners, Osona, Cabrorers, Hostalers, Campredoners, Basulners, Vallspir, ll⁶ Conflent, Sardanya, Ripollers, Beridà, la Seu, Pallars, Capsir, ll Andorra ab la vall, la Vall d'Aran, Vall de Boy, lo marquesat de Camarasa, al Maresma, Torra de Bas.

Aquestes són les vegueries del principat de Catalunya: *Primo*, Barcelona, Peneders,

Vallers, Tarragona, Tortosa, Falcet, Montblanch, Leyda, Balaguer, Tremp, Servera,

Tàrregua, Igualada, Manresa, Vich, ll Campredó, Basalú, Gerona, Castelló d'Ampúries, Rosselló, Puigcerdà, Conflent, la Seu d'Urgell, Bergua, Ripoll, Lluçanés, Pons, Agramunt. ll

Los privilegis que Carles Maynes donà a la sglésia de Sent Just de Barcelona e de Sent Pastor

Primo, que tot cavaller aremit de batalla juràs allí fer-la. E que tot testament fet en mar s'agués a publicar allí al rector dins vi mesos e axí auria valor e seria ferm. E que tothom present testimonis, digués sa voluntat e morís, aquells, dient-ho al rector de la Santa Sglésia e fermant-ne allí carta los testimonis, present lo rector, fos agut per testament clos per lo finat. E que tot juheu que fes tort a cristià que fos forçat jurar allí per lo bayle.

[*Comtes de Barcelona*]

E aquest comte Remon Berenguer fon lo primer comte de Barchelona e príncep de Catalunya que cristià fos. Lo qual comte era molt bell de persona, alamaný, ros e fresch, e molt fort e valent en fet d'armes. E aquest era del linatge de dit emperador Carles Maynes, fill de sa sor. E les armes del dit comte Remon Berenguer e de son llinatge de part paternal són bastons e o barres grogues e

12 La relació de noms es distribueix en dues columnes que ocupen l'espai de la segona columna del foli. Continua la relació al foli següent amb la mateixa distribució fins a la meitat del full. La segona columna conté un fragment dels privilegis de l'església de Sant Just. A meitat del foli, el text canvia de disposició de la doble columna a la línia tirada.

vermelles, e ara són dites armes reals. E ab les sobredites armes sobrevesta real, què n aquell temps que dit comte entrava en les batalles contra los moros, entrava totstemps ab la dita sobrevesta de dites armes. E era tant virtuós que moro dengú no gosava sperar, ans lo conexien en la sobrevesta perquè li fugien de l'encontre. E per ço com era tant virtuós cavaller, lo dit emperador li féu la dita donació del dit comdat e principat de Catalunya.

E axí com avem hoyt dir, lo dit comte regí e governà la dita seyoria, procreant fills, los quals heretà del comdats en la donació mencionats. E visqueren tro que lo comte Jolià tray Spanya tota e donà entrada als moros. Lo qual comte e fills e ^{ll}^{ov} molts altres de son llinatge e altres cristians, com a vers chatòlics per la santa fe chatòlica e amor de Jhesucrist, volgueren ab la spassa en la mà morir, e axí passaren d'aquesta vida. E romàs lo dit comdat sens ereter.

E après que tota Spanya fo perduda e fon de moros, lo rey de França e emperador, ab lo sant pare apostoli, tornaren e conquistaren part de Cathalunya e Aragó dels moros. E conquistada Barchelona, lo emperador e rey de França feren [sic] donació del dit comtat de Barchelona a hun parent de l'emperador apellat Guifré, del qual per recta línia són devallats tots los comtes tro al que féu lo matrimoni ab la dona na Patronilla, segons ací après porets veure.

Lo primer comte de Barchelona après mort del dit comte Remon Berenguer ach nom com és dit Guifré, lo qual fo de llinatge de dit emperador e casa de França. E ach lo dit comdat e principat de Cathalunya per la dita donació, e fon valent cavaller.

Lo segon comte ach nom axí mateix Guiufré, que fon fill del dalt dit comte Guiufré. E aquest ach per muller la filla del comte de Flandes; e aquest fon axí matex bon cavaller, e valerós e benigne. E en temps d'aquest compte, moros conqueriren lo comdat de Barchelona, e deseretat lo dit comte de dit comdat e desposseït d'aquell, lo dit comte demanà ajuda al rey de França, lo qual li denegua ajuda, mas dix-li que si'l se conqueria, que fos seu e dels seus. E lo dit comte, vista la denegació que per dit rey de França e emperador li era stada feyta, e com li renunciaven a la terra e al traüt que acostumava a pagar, e que li deyen que s'o conquistàs e s fos d'ell e dels seus, s'i amprà lavors sos amichs e altres de son gran llinatge e tornà ab acabament a cobrar tota sa terra e levar-la de poder dels moros. E encara més, conquistant, ell morí en l'any de nostre Seyor DCCCCXII anys e fon soterrat en lo monestir de Ripoll. E aquest comte jaquí quatre fills. Lo primer ach nom Rab[u]lf, e aquest fon bisbe d'Urgell; lo segon Guiufré; lo terç, Mir; lo quart, Sunyer, qui fo comte d'Urgell.+++

Lo terç comte de Barchelona ach nom Mir e fon fill del dit comte Guiufré. Aquest fon bon comte e governà bé e saviament e visqué en aquell XVIII anys. E morí en l'any de DCCCXXVIII¹³ e fon soterrat en lo monestir de Ripoll. E jaquí tres fills, lo primer ach nom Sifré; lo segon Holibano, qui fon comte de Besaldú e de Cerdanya, la [sic] terç ach nom Miró, que fo bisbe e comte de Gerona.

Lo quart comte ach nom Giffré, fill de dit comte Mir, e governà molt bé e fon molt bon cavaller.

13 *Segueix anys cancel.*

Joan Iborra. Entre la coronació de Ramon Berenguer IV i la dotalia de Catalunya. Edició crítica del ms. 280 de la Biblioteca de Catalunya

E visqué axí matex XVIII anys, e morí l'any DCCCCLXIII, e fon soterrat en dit monestir de Ripoll e morí sens ereter.

6. Bibliografia

- Abadal i Vinyals, R. d' (1989) *Els temps i el regiment del comte Guifred el Pilós*, Barcelona, Editorial AUSA.
- Carbonell, P. M. (1997) *Cròniques d'Espanya*, edició crítica d'Agustí Alcoberro, Barcelona, Editorial Barcino.
- Cingolani, S. (2008) "Otger Cataló", dins *Libre dels reis*, València, PUV, pp. 21-38.
- . (2005-2006) "Historiografia al temps de Pere 11 i Alfons 11 (1276-1291). Edició i estudi de textos inèdits: 5. La *Crònica de Sant Pere de les Puel·les* i les *Gesta Comitum Barcinonensium IV*", *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*, 50, pp. 143-195.
- Cerquiglini-Toulet, J. (1993) "Fama et les preux : nom et renom à la fin du Moyen Âge", *Médiévales*, 24, pp. 35-44.
- Coll i Alentorn, M. (1991) *Historiografia*, Barcelona, Curial.
- . (1993) *Llegendari*, Barcelona, Curial.
- Duran, E. (dir.) (1998) *Repertori de manuscrits catalans (1474-1620)*, vol. 1, compilació a cura de M. Mar Batlle, Eulàlia Miralles, Maria Toldrà i Joan Tres, Barcelona, IEC.
- Iborra, J.: (2007) "Aragó i Catalunya ante unionem a la Crònica de València de Martí de Viciàna. Notes per a l'estudi de les fonts historiogràfiques", dins *El (re)descobrimient de l'edat moderna. Estudis en homenatge a Eulàlia Duran*, Barcelona, PAM/Universitat de Barcelona, pp. 171-196.
- Longuyon, J, de (1312) *Les Vœux du paon*.
- Marquilles, J. (1505) *Comentaria Jacobi de Marquilles super Usaticis Barchinone*, Barcelona.
- Miralles, M. (2011) *Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim*, edició a cura de Mateu Rodrigo Lizondo, València, PUV.
- Muntaner, R. (1983) *Crònica*, dins Ferran SOLDEVILA: *Les quatre grans cròniques*, Barcelona, Selecta.
- Palacios Martín, B. (1975) *La coronación de los reyes de Aragón 1204-1410. Aportación al estudio de las estructuras medievales*, València, Universitat de Saragossa.
- Perarnau i Espelt, J. (1983) "Les condicions de la unió d'Aragó i Catalunya en un manuscrit del valencià Rafael Martí de Viciàna", *Arxiu de textos catalans antics*, 2, pp. 357-361.
- Puigpardines, B. (2000) *Sumari d'Espanya*, edició a cura de Joan Iborra, València, PUV.
- (1998), *Repertori de manuscrits catalans (1474-1620)*, direcció d'Eulàlia Duran,

Joan Iborra. Entre la coronació de Ramon Berenguer IV i la dotalia de Catalunya. Edició crítica del ms. 280 de la Biblioteca de Catalunya

Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.

Quer i Aiguadé, P. (2000) "L'adaptació catalana de la *Historia de rebus hispaniae* de Rodrigo Jiménez de Rada. Textos i transmissió (segles XIII-XV)", tesi doctoral inèdita, Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona.

Salamon, A. (2008) "Les Neuf Preux : entre édification et glorification" *Questes*, 13, pp. 38-52.

Toldrà, M. (2015) "La prosa històrica" i "Historiadors del segle XV", a Lola Badia (dir.) *Història de la literatura catalana, III: Literatura medieval, III (segle XV)*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana; Barcino; Ajuntament de Barcelona, pp. 163-190.

Tomic, P. (2009) *Històries e conquestes del realme d'Aragó e principat de Catalunya*, notes i índexs a cura de Joan Iborra, Catarroja-Barcelona, Editorial Afers.